

Reviderade förslag av EU:s gasmarknadspaket

Energimarknadsinspektionen (Ei) har beretts tillfälle att yttra sig över det reviderade förslaget av EU:s gasmarknadspaket, som består av ett direktiv och en förordning. Avseende direktivet lämnar Ei i detta skede synpunkter på de föreslagna ändringarna i artiklarna 7, 10, 12, 15–20. Avseende förordningen lämnar Ei synpunkter på förslagen till ändringar i artiklarna 16–17 och 54. I övrigt lämnar Ei övergripande synpunkter på gasmarknadspaketet.

Ei tillstyrker förslagen till ändringar i artiklarna 7.3 och 7.4 om tillståndsförfarande, artikel 15 om regler om fakturor och fakturainformation. I förordningen tillstyrker Ei artikel 54 om framtagande av nätkoder för vätgas och avstyrker artikel 16.1 avseende tariffrabatter för förnybart och koldioxidsnåla gaser samt artikel 17.3 avseende prognoser för tariffutvecklingen. Ei har i nuläget inga specifika synpunkter på övriga förslag till ändringar i direktiv och förordning. Med tanke på den begränsade tid som Ei har haft att granska de föreslagna ändringarna i direktiv och förordning kan Ei däremot komma att komplettera detta svar när direktivet och förordningen hunnit analyseras i sin helhet.

Ei:s övervägande

Inledning

Förslaget till nytt gasmarknadspaket med direktiv och förordning innebär en betydande förändring av reglerna i det nuvarande gasmarknadsdirektivet och gasmarknadsförordning och innebär därför ändringar av betydelse för Ei:s nuvarande ansvarsområden och uppgifter avseende tillsynen över naturgasmarknaden.

Ei delar Europeiska kommissionens motivering att förslagen till ändringar bör leda till ökade förutsättningar för EU:s energiomställning från dagens fossilberoende till en mer koldioxidsnål gasmarknad. Förslagen ger sannolikt möjligheter till ökad sektorsintegration mellan olika energislag, vilket är positivt i ett läge där mer förnybar volatil kraftproduktion integreras i Europa. Ei har ännu inte satt sig in i

alla detaljer kring gasmarknadspaketet men satsningen på att inte bara reglera traditionellt naturgasnät och naturgasmarknaden utan nu även reglera infrastruktur för koldioxidsnåla gaser och vätgas och vätgasmarknaden framstår som välgrundad.

Med de föreslagna reglerna vill kommissionen också stärka kundernas möjligheter att göra förnybara och hållbara val, vilket kommissionen inte bedömer att regelverken underlättar tillräckligt idag. Genom att kunderna får grundläggande information om sin energikonsumtion och dess ursprung förbättras kundernas möjligheter att göra aktiva val. Kommissionen understryker också vikten av att sårbara kunder ska kunna dra nytta av en koldioxidsnål gasmarknad. Ei anser att kommissionens förslag, som berörs mer nedan, bör kunna leda till att gaskunderna inom EU generellt får bättre verktyg för att göra sådana aktiva val.

En stor del av de nya reglerna utgörs av förslag till ny reglering av vätgasanläggningar och en framväxande vätgasmarknad. Vi ser i Sverige hur flera sådana projekt är på framväxt och ett tydligt gemensamt europeiskt regelverk för vätgas kan därför antas underlätta en kostnadseffektiv utbyggnad av och minska riskerna med utvecklingen av vätgasmarknaden och investeringar i vätgasprojekt. Det kan också antas att vätgasprojekt framgent blir gränsöverskridande mellan länder och genom att ha gemensamma regler om vätgaskvalitet och gaser med låg koldioxidhalt undviks inträdesbarriärer och möjligheten till integrering förenklas.

De föreslagna ändringarna avser vidare bidra till en harmonisering av gasregelverket med redan befintligt regelverk för EU:s elmarknad. Det är också i linje med den utvecklingen vi har sett med andra och tredje energimarknadspaketet. Eftersom Ei delar kommissionens antaganden om att sektorsintegrationen även är ett viktigt steg mot klimatneutralitet i Europa, bör regelverket för naturgas, vätgas och gröna gaser där det är kostnadseffektivt harmoniseras med regelverket för elmarknaden. Ei anser därför att det är positivt att det nya gasmarknadspaketet i många delar återger de regler som beslutats och håller på att införas på elmarknaden från Ren energipaketet.

Direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för förnybar gas, naturgas och vätgas (Revidering av direktiv 2009/73 EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas)

Generella regler för marknadsstrukturen

Ei tillstyrker förslagen i artiklarna 7.3 och 7.4 om tillståndsförfarande som syftar till att åstadkomma snabbare och likartade prövningsprocesser i medlemsstaterna. Dagens tillståndsförfarande avseende koncession för naturgasledning går till så att Ei är den beredande myndigheten som bland annat överlämnar ett yttrande i ärendet till regeringen och regeringen är den beslutande myndigheten. För att kunna hålla tidsramar och bibehålla en kostnadseffektiv tillståndsprocess i linje med de föreslagna bestämmelserna vill Ei dock påpeka att det nuvarande svenska regelverket sannolikt kommer att behöva ses över så att prövningen förblir ändamålsenlig och effektiv.

Stärka och skydda konsumenter och grossistmarknaden

Som framgått ovan är Ei generellt positiv till de förslag som handlar om att stärka och skydda konsumenterna på gasmarknaden. Artikel 12 i direktivet anger att det ska finnas ett prisjämförelseverktyg för gas som är oberoende av marknadsaktörer och som säkerställer att gasföretag får lika behandling i sökresultaten. Ei ser positivt på detta förslag som speglar kraven om prisjämförelseverktyg för el i EU:s nuvarande elmarknadsdirektiv. Sverige har idag ett prisjämförelseverktyg för naturgas som drivs av Konsumenternas Energimarknadsbyrå, vilken består av en sammansättning av myndigheter samt branschorganisationen. Om artikel 12 skulle antas behöver därför nuvarande hantering av prisjämförelseverktyget för gas sannolikt ses över.

I artikel 15 föreslås nya regler om utformning av fakturor och fakturainformation. I denna del är det Ei:s bedömning att nuvarande svenska regler om fakturainformation till konsumenter är mer långtgående redan idag.

I direktivet föreslås bland annat nya regler om smarta gasmätare och individuell mätning av gas i artiklarna 16, 17, 18, 19 och 20. De nya reglerna innebär även att medlemsländerna föreslås göra en kostnadsnyttoanalys för att bedöma nyttan avseende införande av smarta mätare. I de fall som vanliga mätare väljs som mätarlösning föreslås krav på möjlighet för konsumenterna att kunna avläsa faktisk konsumtion och möjlighet till direkt avläsning eller genom en digital lösning. Ei ser positivt på att det föreslås ökade krav på mätning och transparens för konsumenterna inom EU men det är viktigt att samtidigt hålla i minnet att den svenska gasmarknaden är relativt liten och investeringar därför kan bli

förhållandevis dyra för kunderna. Det är därför positivt att långgående krav enbart gäller om en kostnadsnyttoanalys stödjer nyttan av investeringar i exempelvis smarta mätare. Ei rekommenderar därför att konsekvenserna av de förslag som är kopplade till mätning av naturgas och vätgas analyseras närmare.

Förordning om gemensamma regler för den inre marknaden för förnybar gas, naturgas och vätgas (Revidering av förordning 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten)

Ägarmässig åtskillnad

Kommissionen föreslår regler som öppnar upp för transmissionsnätsoperatörer att under en övergångsperiod vara vertikalt integrerade med sådana företag som investerar i vät- eller annan koldioxidsnål gasinfrastruktur i ett tidigt skede av nätutvecklingen för att stödja utveckling av en mer koldioxidsnål gasmarknad. Ei anser att detta visserligen kan vara ett sätt att möjliggöra framväxten av ny infrastruktur på kort sikt då det sannolikt minskar osäkerheten och förbättrar investeringsviljan i ny teknik mm, men det finns samtidigt risker för korssubventionering och att kostnaderna för utbyggnaden av exempelvis vätgasinfrastruktur överförs på de befintliga gaskunderna i naturgasnätet. Det senare kan bli särskilt kännbart i Sverige som har ett begränsat naturgasnät med förhållandevis få kunder. Vidare kan det vara svårt att i ett senare skede återgå till en ordning med full ägarseparation.

Tariff rabatter och tillförlitliga prognoser

I artikel 16.1 a-b föreslås regler om 75 procents rabatt av inmatningstariffen för förnybara och koldioxidsnåla gaser. Ei anser att en sådan bestämmelse skulle innebära ett avsteg från principen om att varje aktör ska bära sina kostnader och att tariffer ska vara kostnadsriktiga. Ei avstyrker därför förslaget. Om subventionering av förnybara och koldioxidsnåla gaser bedöms eftersträvansvärt bör det i stället ske på annat sätt än genom tariffen.

I artikel 17.3 föreslås regler om långsiktig utveckling av transmissionstariffer baserat på förväntade intäktsramar med hänsyn till gasefterfrågan fram till 2050. Ei avstyrker förslaget eftersom det inte kommer att vara möjligt att göra tillförlitliga prognoser för tariffutvecklingen i Sverige utifrån förväntade intäktsramar med en tidshorisont fram till 2050. Ei tar inte heller fram några sådana prognoser idag.

Framtagande av nätkoder för vätgas

I artikel 54 föreslås en process för framtagande av nätkoder för vätgas. Kommissionen anser att när marknaden är mogen är det av vikt att nätkoder för

vätgas tas fram för att uppnå lika hantering i medlemsstaterna. Ansvarig för att ta tillvara vätgasföretagens gemensamma intressen i en sådan legal process föreslås bli en nybildad ENTSO för vätgas, ENNOH (*European Network of Network Operators for Hydrogen*). Ei kan inte utvärdera om det är nödvändigt att införa en särskild organisation för vätgasföretag, men är generellt positivt till att det vid behov utarbetas ett gemensamt mer detaljerat regelverk för vätgas. Det bör också vara ändamålsenligt att sådana mer detaljerade regler utarbetas i form av nätkoder. Ei tillstyrker därför förslagna regler i denna del.

Avslutande kommentarer

Förslaget till nytt gasmarknadsregelverk på EU nivå kommer, om det införs, bana väg för en framväxt av en ny vätgasmarknad och en ny koldioxidsnål europeisk gasmarknad. Den svenska naturgasmarknaden som är sammankopplad med den danska motsvarar cirka två procent av den totala tillförda energin i Sverige och nya omfattande regler kommer därför relativt sett att kunna innebära högre kostnader för berörda företag och kunder respektive berörda myndigheter i Sverige än i andra länder med större gasmarknad.

Det är i nuläget svårt att uppskatta intresset för en mer storskalig utbyggnad av vätgas och koldioxidsnålgasinfrastruktur i Sverige. Det framstår dock som troligt att viss utbyggnad även kommer att ske i Sverige. Nyttan med de omfattande förslagen i gasmarknadspaketet för att inrätta en vätgas/koldioxidsnål gasmarknad är svåra att uppskatta, i alla fall på kort sikt. På längre sikt kan däremot ett mer harmoniserat regelverk för gasmarknaden öppna upp för nya förutsättningar till sektorsintegration också i Sverige och därmed kan de nya reglerna komma att fylla en viktig funktion för energisystemet. Det är sammantaget viktigt att de föreslagna reglerna analyseras närmare i syfte att förstå vilka samhällsekonomiska konsekvenser som kommissionens olika förslag har för Sverige.

För Ei:s del innebär de föreslagna reglerna ett stort antal nya arbetsuppgifter kopplade till framför allt ett nytt regelverk för vätgas. Konsekvenserna behöver dock utredas närmare när de nya reglerna har beslutats.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Göran Morén, chefsekonomen Therése Hindman Persson och avdelningschefen Caroline Törnqvist samt analytikern Ulf Malmquist, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Anne Vadasz Nilsson

Ulf Malmquist

Remissvaret publiceras på Ei:s webbplats.